

УДК 339

DOI: 10.30857/2786-5398.2022.6.7

Ірина О. Шевченко

Західноукраїнський національний університет, Тернопіль, Україна

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

В умовах сьогодення проблема цифровізації економіки є достатньо актуальним питанням сьогодення. Під впливом цифрових технологій та їх розвитком, відбуваються масштабні трансформації в соціальній та політичній сферах. Недостатньо розкритими є питання гармонізації уряду з бізнес-структурами шляхом створення стратегії розвитку цифрової економіки. Також є частка невирішених питань, які стосуються пропозицій, які можуть бути актуальними для розвитку цифрової економіки. Мета дослідження полягає у запропонованні стратегії розвитку цифрової економіки з метою забезпечення сталого розвитку України. В дослідженні розкрито ключові аспекти Стратегії сталого розвитку України до 2030 року. За допомогою вивчення Стратегії сталого розвитку до 2030 року, автором зроблено висновок, що на сьогодні цифровізація розглядається урядом України з пріоритетами національного розвитку. Саме тому доцільним є запропоновання розробки Стратегії розвитку цифрової економіки з урахуванням глобалізаційних умов. Запропонована Стратегія побудована на заклик до збалансованої інтеграції політики цифровізації до галузевої політики з достатніми ресурсами для координації політики, адекватним фінансуванням для досягнення поставлених цілей та амбітними, але досяжними показниками. Сприяння уряду до розвитку цифрової економіки шляхом впровадження Стратегії розвитку цифрової економіки дасть змогу забезпечити сталий розвиток України. Використання цифрових технологій задля покращення якості життя та умов ведення бізнесу дасть нові можливості як для населення, так і для держави. Необхідні подальші дослідження можливого впровадження закордонного досвіду до Стратегії та прогнозування впливу на розвиток цифрової економіки процесів діджиталізації, цифрової торгівлі, цифрового уряду.

Ключові слова: діджиталізація; цифрова мережа; глобалізація; сталий розвиток; політика; інвестиції; людський капітал.

Iryna O. Shevchenko

West Ukrainian National University, Ternopil, Ukraine

STRATEGY FOR THE DEVELOPMENT OF THE DIGITAL ECONOMY IN GLOBALIZATION

In today's conditions, the problem of digitalization of the economy is a fairly relevant issue today. Under the influence of digital technologies and their development, large-scale transformations are taking place in the social and political spheres. Issues of harmonizing the government with business structures by creating a strategy for the development of the digital economy are insufficiently disclosed. There is also a share of unresolved issues related to proposals that may be relevant for the development of the digital economy. The purpose of the study is to propose a strategy for the development of the digital economy in order to ensure the sustainable development of Ukraine. The study reveals the key aspects of the Strategy for Sustainable Development of Ukraine until 2030. By studying the Sustainable Development Strategy until 2030, the author concluded that today digitalization is considered by the government of Ukraine with national development priorities. That is why it is appropriate to propose the development of a Strategy for the development of the digital economy, taking into account globalization conditions. The proposed Strategy is built on a call for a balanced integration of digitalization policy into sectoral policy with sufficient resources for policy coordination, adequate funding to achieve the set

goals and ambitious but achievable indicators. The government's support for the development of the digital economy through the implementation of the Strategy for the Development of the Digital Economy will make it possible to ensure the sustainable development of Ukraine. The use of digital technologies to improve the quality of life and business conditions will provide new opportunities for both the population and the state. Further research into the possible introduction of foreign experience into the Strategy and forecasting of the impact on the development of the digital economy of the processes of digitization, digital trade, and digital government is necessary.

Keywords: *digitization; digital network; globalization; sustainable development; politics; investment; human capital.*

Постановка проблеми. За останні роки проблема цифровізації економіки є достатньо актуальним питанням сьогодення. Під впливом цифрових технологій та їх розвитком, відбуваються масштабні трансформації не тільки в технологічній, а й у соціальній сферах. Світ зараз знаходиться у стадії цифровізації всіх ланок суспільного та економічного життя. Перш за все це пов'язано із глобалізаційними аспектами перебудови систем країн. Розвиток цифровізації завжди буде пов'язан із пріоритетами державного розвитку. Тільки за сприянням уряду можливий розвиток цифрової економіки у бідній країні. Це ставить перед державою серйозні виклики, що адекватно відповісти на які дозволить лише цифрова трансформація державного управління. Проте реалізація концепції перетворення держави на цифрову платформу стикається сьогодні із низкою перешкод та ризиків, які необхідно враховувати. Важливим також є адаптування до нових реалій цифрової економіки та гармонізація та налаштування спільної роботи між бізнес-структурами та урядом країни. За останній час цифрова торгівля як аспект цифрової економіки сприяє сталому розвитку та глобалізації. Вдало побудована стратегія розвитку цифрової економіки забезпечить стрімкий сталий та цифровізацію, тому що є документом який сприяє гармонізації уряду з бізнес-структурами.

Аналіз останніх публікацій по проблемі. За останні роки багато праць направлени на визначення розвитку цифрової економіки в умовах глобалізації. Розгляд теми дослідження підіймає традиційні питання які пов'язані з функціонуванням цифрової економіки в Україні. Саме тому в роботі були вивчені праці А.Ю. Семеног [1] та А.О. Слобода, Н.Є. Скоробогатова [2] які присвячені аналізу стану розвитку та формування цифрової економіки в Україні, а також її впливу на конкурентні переваги країни. Розкриваючи тему дослідження варто зазначити, що цифрова економіка завжди залежить від участі уряду та законів України, тому в роботі було проаналізовано Стратегію сталого розвитку України. [3] та Угода про асоціацію між Україною та ЄС і його державами-членами [4] що дало змогу побудувати ландшафт для створення стратегії розвитку цифрової економіки в глобалізаційних умовах. В своїй працях Т.І. Олешко, Н.В. Касьянова, Смерічевський С. Ф. [5], приділяють увагу теоретичному підґрунтю цифрової економіки, а вчені П. Яворський, С. Таран, О. Шепотило, О. Гаманюк [7], зачіпають питання інтеграції України в цифровий ринок ЄС. Такі іноземні вчені як: M.G. Samper, N.B. Sukier, D.B. Palencia, R.I. Ramirez, K.B. Alfaro, Y.S. Sánchez, A.C. Franco Sarmiento [11], M. Wreford, N. Louat [12], W. Zu, G. Gu, S. Lei [13], в своїх роботах розкривають питання цифровізації, як необхідної умови для забезпечення розвитку цифрової економіки у світі. Проте, варто зазначити, що недостатньо розкритими є питання гармонізації уряду з бізнес-структурами шляхом створення стратегії розвитку цифрової економіки. Також є частка невирішених питань, які стосуються пропозиціям які можуть бути актуальними для розвитку цифрової економіки з урахуванням глобалізаційних умов.

Мета дослідження. Зростаючий інтерес до цифровізації в умовах глобалізації дозволили сформувавши мету дослідження, яка полягає у запропонуванні стратегії розвитку цифрової економіки з метою забезпечення сталого розвитку України.

Виклад основних результатів та їх обґрунтування. В сучасних умовах сталого розвитку, в Україні розроблено Проект Стратегії сталого розвитку України до 2030 року [3] та Національний план дій до 2020 року. Ці документи створені українськими фахівцями та експертами і створені з метою покращення та пришвидшення сталого розвитку України. Обидва документи мають на меті бути важелями впровадження основ розвитку регіонів та країни в цілому. При умові затвердження їх на державному рівні ця мета буде можлива до реалізації. Стратегічні орієнтири довгострокового сталого розвитку України є основою Стратегії сталого розвитку. Врахування досвіду ЄС в Стратегії є принциповим завданням для українського середовища.

Стратегія сталого розвитку є найвищим документом довгострокового планування національного рівня. Він встановлює основні пріоритети для держави та суспільства для досягнення збалансованого та сталого розвитку.

Стратегія сталого розвитку України (рис. 1) будується на сьомі стратегічних цілях.

Джерело: узагальнено автором за [3].

Рис. 1. Ключові аспекти Стратегії сталого розвитку України до 2030 року

За допомогою вивчення Стратегії сталого розвитку до 2030 року [3], автор може зробити висновок, що цифровізація розглядається урядом України з пріоритетами національного розвитку. В Україні вже було створено фундамент для успішного функціонування цифрового уряду.

Цифрові технології сприяють покращенню доступу до культури, збереженню та просуванню української мови та української спадщини, зміцненню української національної ідентичності. Тому, в рамках дослідження автором запропонований перший пріоритет розвитку цифрової економіки – *розвиток цифрового культурного простору*.

Наступним пріоритетом на думку автора варто вказати – *цифрові інвестиції у людський капітал*. Забезпечення безперервної освіти та цифрової інформації для стимулювання інвестицій з метою розвитку цифрової економіки.

На думку автора, цифровізація сприяє зміні парадигми освіти за рахунок покращення доступу до цифрових послуг, оцифрування шкіл, бібліотек та навчальних матеріалів, а також електронного навчання. Таким чином пріоритет 3 – *цифровізація освіти*.

Відкриті знання та наука через віртуальні бізнес-інкубатори, цифрові мережі та платформи сприятимуть *розвитку інноваційної та екологічно ефективної цифрової економіки* – пріоритет 4. Цифрове ліцензування полегшить доступ до інтелектуальної власності та знизить витрати на ліцензування. Перехід від використання транспорту до віддаленої роботи та дистанційного навчання також дозволить скоротити споживання енергії та викиди газу.

Наступним пріоритетом на думку автора, варто вказати *природні активи на капітал майбутнього*. За допомогою цифрових технологій та платформ відбудеться стимулювання та поширення нових практики для зменшення впливу людської діяльності на навколишнє середовище.

Розгортання високошвидкісних ширококутових мереж зробить сучасні цифрові послуги доступними у сільській місцевості та віддалених регіонах, сприяючи тим самим *регіональному розвитку* (пріоритет 6).

Зрештою, цифровізація розглядається як засіб *розширення державних інновацій та участі громадян* (пріоритет 7). Електронний уряд може надавати більш якісні послуги більш ефективним способом, а соціальні мережі та інтернет-платформи можуть виступати як публічні форуми, де громадяни можуть обмінюватися думками та співпрацювати для вирішення соціальних проблем.

Забезпечення цих пріоритетів можливе за умовами виконання певних дій та удосконалень.

Пріоритет 1 можливий за допомогою впровадження системи управління людськими ресурсами державного управління на засадах електронного уряду. Виконання цього пріоритету можливо шляхом розробки бази даних досліджень та публікацій український вчених, письменників, науковців та оцифрування української культурної спадщини. Розвиток та підтримка мережі компетенцій у галузі цифрової культурної спадщини також підтримує роботу пріоритету 1.

На думку автора, за допомогою підвищення електронних навичок співробітників та підприємців, навчання співробітників у партнерстві з бізнесом, навчання електронним навичкам безробітних та осіб, які шукають роботу, розробка інтегрованої навчальної програми, включаючи алгоритмічне мислення та інформаційну грамотність забезпечать виконання пріоритету 2.

Пріоритет 3 буде ефективно вирішено за допомогою розробки цифрових навчальних матеріалів. Ергономічне компонування та інноваційні ІКТ-рішення в регіональних

загальноосвітніх школах та Підвищення кваліфікації вчителів, у тому числі в галузі ІКТ також сприятимуть пріоритету 3.

Інноваційної та екологічно ефективна економіка (Пріоритет 4) забезпечити картування існуючої інфраструктури мережі електронних комунікацій та розробка комплексної бази даних щодо зміни клімату та якості повітря. Підтримка нових продуктів та технологій дасть змогу досягти мети пріоритету.

Природні активи на капітал майбутнього(Пріоритет 5) може бути виконан шляхом оцінки політики щодо зниження зміни клімату та розробці порталу зі зміни клімату та інформаційної системи про зони ризику затоплення

Широкополосний доступу на останній милі з'єднання та проведення оцінки існуючих мереж електронного зв'язку сприятимуть регіональному розвитку (пріоритет 6).

Розширення державних інновацій та участі громадськості (пріоритет 7) буде можливе за допомогою розвитку централізованих ІКТ-платформ для державного управління та цифровізації послуг державного управління. Використання системи прогнозування ринку праці та взаємодія з громадянським суспільством щодо рішень Web 2.0 забезпечать участь громадськості в цифровій економіці. Електронні послуги та системи, пов'язані із законом та підвищення обізнаності громадськості щодо безпеки персональних даних сприяють розширенню державних інновацій. Інформування органів державного управління про необхідність забезпечення безпеки обробки персональних даних у мережі Інтернет та забезпечення високого рівня захисту дій, пов'язаних із персональними даними забезпечить виконання пріоритету 7.

При створення стратегії розвитку цифрової економіки, на думку автора варто звернути увагу на механізми координації всередині уряду.

Три кроки, на думку автора, здаються необхідними для підвищення прихильності уряду до сприяння розвитку цифрової економіки.

Перший крок «Політична цифрова трансформація». Мета якого просування політики цифрової трансформації на більш високий рівень у політичному житті держави. Мета цифрової трансформації повинна відобразитись у Стратегії сталого розвитку та Національних планах розвитку. Ці документи наразі не містять інформацію про характер і масштаби цифрової трансформації. Посилення ролі політики цифрової трансформації забезпечить розвиток цифрової економіки. На думку автора, необхідним є розкриття можливостей перегляду стратегії з метою забезпечення сильнішої та чіткішої прихильності до політики цифрової трансформації.

Другий крок «Інвестиції до розвитку інформаційного суспільства» поєднує в собі планування бюджетування та заохочення інвестиційних вливань які забезпечували б стрімкіший розвиток. Доцільним залишити виконання цих керівних принципів кожному міністерству, яке матиме більш повну інформацію про свою сферу компетенції, проте, на думку автора, необхідно встановити чіткіші бюджетні асигнування та чіткіші зобов'язання щодо витрат на рівні міністерств. Це сприятиме підвищенню прозорості та доцільності витрат.

Наступний і останній крок «Інституціолізовані механізми» для координації політики цифрової трансформації в уряді. Відсутність формального загальнодержавного підходу знижує загальну ефективність програми цифрової трансформації України.

Як видно, з рис. 2 стратегія побудована на заклик до збалансованої інтеграції політики цифровізації до галузевої політики з достатніми ресурсами для координації політики, адекватним фінансуванням для досягнення поставлених цілей та амбітними, але досяжними показниками.

Джерело: авторське бачення.

Рис. 2. Ключові аспекти Стратегії розвитку цифрової економіки

Деякі країни покладаються на спеціальне міністерство чи орган; інші включають координацію національної цифрової стратегії до портфолію міністра чи органу. У деяких випадках координація є обов'язком кількох міністерств або здійснюється на найвищому урядовому рівні.

Хоча кожна країна має свої особливості, сильні й слабкі сторони, важливо, щоб при врахування закордонного досвіду Україна була спроможна до забезпечення координації цифрової стратегії. На думку автора, це можливо при використанні політичних важелів та ресурсів для сприяння уряду в розвитку цифрової економіки.

Висновки. Таким чином, сприяння уряду до розвитку цифрової економіки шляхом впровадження Стратегії розвитку цифрової економіки дасть змогу забезпечити сталий розвиток України. Використання цифрових технологій за для покращення якості життя та умов ведення бізнесу дасть нові можливості як для населення, так і для держави.

Необхідні подальші дослідження можливого використання закордонного досвіду до впровадження Стратегії та прогнозування впливу на розвиток цифрової економіки процесів діджиталізації, цифрової торгівлі, цифрового уряду.

References

1. Semenoh, A. Yu. (2020). Stan rozvytku ta formuvannya tsyfrovoy ekonomiky v Ukraini [The state of development and formation of the digital economy in Ukraine]. *Problemy systemnoho pidkhodu v ekonomitsi = Problems of the systemic approach in economics*, 3(77)-1, 70–77. <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2020-3-10> [in Ukrainian].
2. Sloboda, A. O., Skorobohatova, N. Ye. (2020). Analiz vplyvu tsyfrovoy ekonomiky na konkurentni perevahy krainy [Analysis of the impact of the digital economy on the country's competitive advantages]. *Zbirnyk naukovykh prats molodykh vchenykh fakultetu menedzhmentu ta marketynhu Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu Ukrainy "Kyivskiy politekhnichnyi instytut imeni Ihoria Sikorskoho" = Collection of scientific works of young scientists of the Faculty of Management and Marketing of the National Technical University of Ukraine "Ihor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute"*, 14. URL: <http://ape.fmm.kpi.ua/article/view/205846> [in Ukrainian].
3. Stratehiia staloho rozvytku Ukrainy do 2030 roku [Strategy of sustainable development of Ukraine until 2030]. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/stratehiia-staloho-rozvytku-ukrainy-do-2030-roku> [in Ukrainian].
4. Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu ta YeS i yoho derzhavamy–chlenamy [Association Agreement between Ukraine and the EU and its member states]. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/evropejska-integraciya/ugoda-pro-asociacyu> [in Ukrainian].
5. Oleshko, T. I., Kasianova, N. V., Smerichevskiy, S. F. et al. (2022). *Tsyfrova ekonomika: pidruchnyk [Digital economy: a textbook]*. Kyiv: NAU. URL: <http://surl.li/eespb> [in Ukrainian].
6. Shevchenko, I. O. (2022). Kliuchovi fakty harmonizatsii tsyfrovoy torhivli Ukrainy [Key facts of digital trade harmonization of Ukraine]. *Prychornomorski Ekonomichni Studii. Naukovyy zhurnal = Black Sea Economic Studies. Scientific journal*, 78, 12–20 [in Ukrainian].
7. Yavorskyi, P., Taran, S., Shepotylo, O., Hamaniuk, O. (2022). Intehratsiia Ukrainy u yedyniy tsyfrovyy rynek YeS. Potentsiini ekonomichni perevahy [Ukraine's integration into the EU's single digital market. Potential economic benefits]. NGO "Ukrainian Center of European Policy". 2022. URL:

Література

1. Семенов А. Ю. Стан розвитку та формування цифрової економіки в Україні. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2020. 3(77)-1. С. 70–77. <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2020-3-10>.
2. Слобода А. О., Скоробогатова Н. Є. Аналіз впливу цифрової економіки на конкурентні переваги країни. *Збірник наукових праць молодих вчених факультету менеджменту та маркетингу Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського"*. 2020. № 14. URL: <http://ape.fmm.kpi.ua/article/view/205846>.
3. Стратегія сталого розвитку України до 2030 року. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/publications/stratehiia-staloho-rozvytku-ukrainy-do-2030-roku>.
4. Угода про асоціацію між Україною та ЄС і його державами–членами. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/evropejska-integraciya/ugoda-pro-asociacyu>.
5. Олешко Т. І., Касьянова Н. В., Смерічевський С. Ф. та ін. *Цифрова економіка: підручник*. Київ: НАУ, 2022. URL: <http://surl.li/eespb>.
6. Шевченко І. О. Ключові факти гармонізації цифрової торгівлі України. *Причорноморські Економічні Студії. Науковий журнал*. 2022. Вип. 78. С. 12–20.
7. Яворський П., Таран С., Шепотило О., Гаманюк О. Інтеграція України у єдиний цифровий ринок ЄС. Потенційні економічні переваги. *ГО "Український центр європейської політики"*. 2022. URL: <http://ucep.org.ua/wp-content/>

- http://ucep.org.ua/wp-content/uploads/2021/01/dig_ukraine_eu_15.12.2020-_WEB_3.pdf [in Ukrainian].
8. Zybareva, O., Shevchenko, I., Tulchynska, S., Popov, O., Yangulov, E. (2022). Assessment of spatial challenges of the economic security system of industrial enterprises. *International Journal of Safety and Security Engineering*, 12(4), 421–428. <https://doi.org/10.18280/ijssse.120402>.
9. Boichenko, E., Martynovych, N., Shevchenko, I. (2021). Cognitive Modeling Concepts of Sustainable Development of Society. *Problems of Sustainable Development*, 16(2), 158–165. DOI: 10.35784/pe.2021.2.16.
10. Arefiev, S., Shevchenko, I., Savkiv, U., Hovsieiev, D., Tsizhma, Yu. (2023). Management of the global competitiveness of companies in the field of electronic commerce in the conditions of digitalization. *Journal of Theoretical and Applied Information Technology*, 101(4), 1527–1537.
11. Samper, M. G., Sukier, N. B., Palencia, D. B., Ramirez, R. I., Alfaro, K. B., Sánchez, Y. S., Franco Sarmiento, A. C. (2022). Digital transformation of business models: influence of operation and trade variables. *Procedia Computer Science*, 203, 565–569. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S187705092200730X>.
12. Wreford, M., Louat, N. (2021). The digital transformation of trade finance: An urgent present and a bright future. *World Bank Blogs*. <https://blogs.worldbank.org/trade/digital-transformation-trade-finance-urgent-present-and-bright-future>.
13. Zu, W., Gu, G., Lei, S. (2022). Does Digital Transformation in Manufacturing Affect Trade Imbalances? Evidence from US–China Trade. *Sustainability*, 14, 8381. <https://doi.org/10.3390/su14148381>.
- http://ucep.org.ua/wp-content/uploads/2021/01/dig_ukraine_eu_15.12.2020-_WEB_3.pdf.
8. Zybareva O., Shevchenko I., Tulchynska S., Popov O., Yangulov E. Assessment of spatial challenges of the economic security system of industrial enterprises. *International Journal of Safety and Security Engineering*. 2022. Vol. 12, No. 4. P. 421–428. <https://doi.org/10.18280/ijssse.120402>.
9. Boichenko E., Martynovych N., Shevchenko I. Cognitive Modeling Concepts of Sustainable Development of Society. *Problems of Sustainable Development*. 2021. Vol. 16. Is. 2. P. 158–165. DOI: 10.35784/pe.2021.2.16.
10. Arefiev S., Shevchenko I., Savkiv U., Hovsieiev D., Tsizhma Yu. Management of the global competitiveness of companies in the field of electronic commerce in the conditions of digitalization. *Journal of Theoretical and Applied Information Technology*. 2023. Vol. 101. No 4. P. 1527–1537.
11. Samper M. G., Sukier N. B., Palencia D. B., Ramirez R. I., Alfaro K. B., Sánchez Y. S., Franco Sarmiento A. C. Digital transformation of business models: influence of operation and trade variables. *Procedia Computer Science*. 2022. № 203. P. 565–569. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S187705092200730X>.
12. Wreford M., Louat N. The digital transformation of trade finance: An urgent present and a bright future. *World Bank Blogs*, 2021. <https://blogs.worldbank.org/trade/digital-transformation-trade-finance-urgent-present-and-bright-future>.
13. Zu W., Gu G., Lei S. Does Digital Transformation in Manufacturing Affect Trade Imbalances? Evidence from US–China Trade. *Sustainability*, 2022, 14, 8381. <https://doi.org/10.3390/su14148381>.